

Vilnis Vējš

Dialogu redaktore Marika Vītiņa

ĪSIE ZIBSNĪGIE MIRKĻI

Melodrāma ar dziesmām par Mirdzas Ķempes dzejas tēmām

Veltīta Raimondai

DARBOJAS

MIRDZA ĶEMPE – dzejniece, sākumā 50 gadus veca.

LINARDS NAIKOVSKIS – sākumā 25 gadus vecs.

ŽANIS – šoferis, aptuveni 30 gadus vecs (izdomāta persona).

Laiks – sākot no 1957. gada.

Vieta – Mirdzas Ķempes viesistaba dzīvoklī Ļeņina ielā.

Izmantota Mirdzas Ķempes dzeja, Erika Ādamsona dzejolis un Tenesija Viljamsa lugas „Ilgu tramvajs” fragments Mirdzas un Linarda Naikovsku tulkojumā. Atsevišķi motīvi saskan ar laikabiedru liecībām, bet notikumi, situācijas un to secība ir izdomāta, nemaz nerunājot par dialogiem.

Skatuves iekārtojums: Pa labi – ārdurvis. Pa kreisi – durvis uz Ķempes guļamistabu. Vidū dīvāns, kreisajā pusē priekšplānā – galds, uz kura salikti visi nepieciešamie rekvizīti. Tumšs fons. Pie ārdurvīm drēbju pakaramais un spogulis, telefons.

Ievads

ĶEMPE. (*vēl bez parūkas, grima.*) Mīļie skatītāji! Dārgie dzejas draugi! Kā es priecājos, ka esat šovakar sanākuši tik kuplā skaitā. Cik labi, ka dzeju pie mums joprojām mīl un ciena! Patīkami zālē redzēt arī jaunus ļaudis... Zināt, es jums vēlētos teikt, ka es... ka man... dzeja ir bijusi visa mana dzīve. Bet tā nevajag būt. To es jums kā Dzejniece saku! Mana dzīve drīz beigsies. Es esmu pāri pusmūžam, un dzeja tik viegli virs nenāk pie manis. Tādēļ, lūk, ko es uzrakstīju pagājušonakt:

(sākumā lasa no lapiņas):

„Rīgā, tūkstoš deviņi simti piecdesmit piektā gada divpadsmitajā jūlijā. Es, zemāk parakstījusies, Ādamsons, Mirdza Jāņa meita, dzīvojoša Rīgā, Ļeņina ielā nummur 52 dzīvoklis 5 ar šo savu testamentu nosaku sekojošo: Visu manu mantu, ...” Nu, te var izlaist!. Aha: „kā arī ienākumus no autoru honorāriem novēlu Latvijas Padomju Rakstnieku savienībai un vēlos, lai tā tiktu izlietota mana un mana vīra Ērika Ādamsona kapu kopšanai.” Lai virs mana kapa augtu zāle un plauktu ziedi, un mani tas vairs nesāpinātu. Jo visi, ko es esmu mīlējusi, ir miruši, atstājuši mani, un lielle tumšie debess spārni virs manis ir sakļāvušies un tālāk jūs, mīļie dzejas draugi, redzēsiet, ka nekas vairs nespēs mani glābt.

(Ķempe dodas uz guļamistabu.)

1. aina. Iepazīšanās

Aiz ārdurvīm troksnis. No guļamistabas izsteidzas Ķempe, uztraukta zvana pa telefonu.

ĶEMPE. Hallo, Žani? ... Nē, nav rīts. Bet es jūs lūdzu, brauciet ātri šurp. ... Ne jau mašīnu, man vajag jūsu palīdzību. Man bail... Šeit kāpnēs... es nezinu... šoreiz tas nav sapnis! Tikai esiet uzmanīgs. Gaidu.

Satumsums, mūzika. Trīs īsi zvani pie durvīm. Iepriekšējais apgaismojums.

ĶEMPE. Beidzot!

Ķempe atver. Šoferis pabāž galvu.

ŠOFERIS. Dzejniec... te viens guļ!

Abi iziet. Tālāk balsis aiz durvīm.

ĶEMPE. Ak! Asinis! Nesiet viņu iekšā! (*Šoferis iestiepj Naikovski*) Pulsu, taustiet pulsu!

ŠOFERIS. Es esmu šoferis, nevis medmāsa!

ĶEMPE. Atpogājiet viņam kreklus! Piekauts!

ŠOFERIS. Piedzēries.

ĶEMPE. Nosalis! Nolieciet taču viņu kaut kur.

Uztraukta rosība – Naikovskis tiek ienests dziļāk istabā un noguldīts uz dīvāna.

ŠOFERIS. Jūs viņu pazīstat?

ĶEMPE. Nē. Tikai... Kādu drānu... Jānoslauka tās asinis...

Šoferis atrod rakstainu lakatu.

ĶEMPE. To nē! Tā ir Indijas vēstnieka dāvana! Savu kabatas drānu!

Šoferis izvelk „peli” no krūšu kabatas. Ķempe sameklē smaržu flakonu, apkopj Naikovska nobrāzumus. Naikovskis ievaidas un atgaiņājas, Ķempe viņu nomierina.

ĶEMPE. Apsedziet viņu ar kaut ko!

Šoferis paņem dzeltenīgu mēteli no pakaramā un uzmet Naikovskim. Ķempe pagriežas, ierauga Naikovski ar mēteli un satrūkstas.

ĶEMPE. Nē... tas ir...

ŠOFERIS (*apklāj Naikovski.*) Es zinu, dzejniec, tas ir Ādmsona kunga, bet viņam to nevajag jau simt gadu!

ĶEMPE (*baidoties paskatīties uz Naikovski, kurš viņai atgādina Eriku.*) Ne jau tādēļ... Labāk ņemiet manējo...

ŠOFERIS (*nomaino mēteli ar kažoku.*) Labi jau labi.

Pauze. Naikovskis iemieg.

ĶEMPE. Paldies, Žani, paldies. Jūs esat brīvs. Izgulieties. Uz Savienību iešu kājām. Pēcpusdienā brauksim uz Dzintariem, pie gruzīnu delegācijas.

ŠOFERIS. Bet Dzejniec... Ja nu viņš ir... kāds nelietis?

ĶEMPE (*rūgti.*) Tad viņš te negulētu. Es pazīstu cilvēkus. Nelieši ir daudz stiprāki! (*Mierīgi.*) Un man taču ir suns.

ŠOFERIS. Tā vecā kuce pat nepamodās.

ĶEMPE. Ja Klamzija ir mierīga, tad ciemiņš nav bīstams! Zināma lieta. Ejiet vien.

Šoferis aiziet.

ĶEMPE (*pusbalsī dzied kā šūpuļdziesmu.*)

Pussnaudā atkal tevi jūtu –
Tu maniem matiem pieskaries
Un viņu tumsā šūpojies,
Nakts vējš.

Es aizmiegu ar sirdi grūtu –
Bet mierīgi tu lidinies,
Uz manām krūtīm atdusies,
Nakts vējš.

Lai mana elpa klusa būtu,
Kad visas zvaigznes garām ies,
Kad pretim tālai ausmai skries
Nakts vējš.

Ķempe dodas uz guļamistabu, gaisma dziest, Naikovskis tumsā pieceļas un klusi iziet pa durvīm.

2. aina. Atvainošanās

Zvans pie durvīm. Ķempe atver – tur Naikovskis. Saposies, ar ziediem.

ĶEMPE. Ak jūs, jauno cilvēk... Tad tāds jūs patiesībā izskatāties! ... Nu ko, nāciet iekšā, šoreiz pats savām kājām!

NAIKOVSKIS. Dzejniec...

ĶEMPE. Es zinu, jūs vēlaties lūgt piedošanu. Nelūdziet! Jūsu uzvedība bija nepiedodama. Jūs mani ļoti sadusmojāt. Un sāpinājāt! (*Naikovskis vēlas ko teikt, bet Ķempe viņu ar žestu apklusina.*) Tikai ziniet: es nevēlos dzirdēt nekādas pateicības. Pateicieties Dievam, ka esat vēl dzīvs. Sakiet paldies Viņam, ka klauvējāt pie īstajām durvīm, ka biedrs šoferis jūs nenolidināja pa kāpnēm, ka es jūs ieraudzīju, ka... Viss taču varēja būt daudz ļaunāk. Kā īsti jūs toreiz te gadījāties?

NAIKOVSKIS. Es iepazinos ar kādu cilvēku. Es... laikam kļūdījos.

ĶEMPE. Dieva dēļ, izvēlieties taču, kur, ar ko biedroties. Un vismazāk jau ar al-ko-ho-lu!!! Jums vajadzīga pilnīgi cita kompānija. Citi cilvēki. Kas paceļ, nevis nogrūž zemē – vienu, bezpalīdzīgu.

Naikovskis apņemīgi tuvojas. Ķempe pārsteigta atkāpjas līdz dīvānam, Naikovskis lēni nometas uz viena ceļa, pasniedz ziedus, tad nometas uz abiem ceļiem.

ĶEMPE. Nelieciet man jūs raidīt prom tūlīt pat! Es varu būt ļoti bargs. Es esmu bargs pret jaunajiem dzejniekiem – tieši tādēļ viņi mani ciena! (*Smejas.*) Baidās un mīl! (*Naikovskis liecas arvien zemāk.*) Jums patīk manas kurpes? Beidziet, taču!

Naikovskis apkāmpj Ķempes kājas. Viņa nezina, kā izklūt no situācijas.

ĶEMPE. Bet, jauno cilvēk, es joprojām esmu dusmīga! Ņemiet vērā –

leskanas mūzika.

ĶEMPE (*dzied un dejo tango ritmā.*)

Es zaļošu viena
Kā sniegā mētra
Pie akmens sienas
Zem rudens vētras.

Es plosīta zelšu
Bez glāsta, bez dusas –
Un galvu celšu
Zem ledus krusas.

Kad mani mīdīs,
Es nelūzīšu.
Gan pienāks brīdis,
Kad lapas dzīšu.

Uz nāves kraujas
Vēl vēsti došu –
Tik spīva, tik strauja

Kad salapošu.

Pret dienas zaigu
Es augšup vīšos,
Pie tālā vaiga
Reiz pieglaudīšos.

Kā miņu, kā dvesmu
Lai mani tas justu –
Es pasaulē esmu,
Lai nepazustu.

Mūzika pieklusināti turpina skanēt.

ĶEMPE. Uzskatiet to par savu pirmo mācībstundu! (*Abi, aizelsušies no dejošanas, smejas.*) Jums jāapmeklē jauno autoru seminārs. Jūs izskatāties pēc dzejnieka. Jums noteikti ir dāvanas. Bet... (*Agrākajā tonī.*) jūs mani kavējat. Mani jau gaida „Astorijs”. Tur šovakar spēlēs džesu. Es nesaukšu šoferi. Es iešu kājām – vai ārā snieg? Ak, sniegpārslas ir kā plāksteri sakarsušām pierēm! (*Vēlīgi nolāsta Naikovska pieri.*) Jūs drīkstēsiet mani pavadīt. Saprotams, tikai līdz restorānam. (*Naikovskis pasniedz kažoku.*)

NAIKOVSKIS. S'il vous plait, madame!

ĶEMPE. O, Jums ir manieres, jauno cilvēk. Cerams, jūs zināt, pie kuras rokas jāiet blakus sievietei.

Abi iziet. Mūzikas tēma atgriežas.

2. aina. Kāzas

Ķempes un Naikovska kāzu nakts. Abi un šoferis ienāk pa durvīm. Pirmā Ķempe – laimīga, ar ziedu pušķi, tad Žanis ar dāvanām, pēc viņiem Naikovskis, krien iereibis, ar šampanieša pudeli. Žanis pāriet pāri skatuvei, dodas uz vannas istabu.

ĶEMPE. Beidzot mājās, lūk, cik tas bija viegli. Nekādu buržuāzisku ceremoniju! Tikai divi liecinieki un pāris draudzeņu! (*Atkrīt dīvānā, paceļ kājas uz roku balsta. Naikovskis noauj viņai kurpes.*) Draudzenes – Helgiņa, Intiņa... es viņas dievinu, bet... Jūs redzējāt tos skatienus? Tā droši vien skatījās aitas uz Pompeju bojāeju. Ar šausmām un apbrīnu reizē! Visi mani gan žēlo, gan apskauž, un jūs arī...

NAIKOVSKIS. Kādēļ gan?

Naikovskis sameklē glāzes un atkorķē šampanieti, salej glāzēs, vienu pasniedz Ķempei, otru arī izdzer, ielej vēl.

ĶEMPE. Tikai tādēļ, ka cilvēki domā – mīlestību atrast ir grūti, apprecēties ir grūti... Tā nav. Mīlēt ir viegli. Smaga ir vilšanās. Neviens nemeklē vilšanos, negaida to... netic tai. Vai tad mums bija grūti, Linard?

Ķempe pieskandina Naikovska glāzei. No vannas istabas iznāk Žanis, apstājas un skatās uz Naikovski.

NAIKOVSKIS. Viegli... it kā man nemaz nebūtu svara...

ŠOFERIS (*demonstratīvi pakalpīgi.*) Dzejniec, vai vēl kā varu jums palīdzēt?

ĶEMPE. Nespēju iedomāties.

ŠOFERIS. Tur vaterklozetā kaut kas sagājis dēlī, visu laiku tek un tek. Vajadzētu salabot.

NAIKOVSKIS. Jūs man to sakāt?

ŠOFERIS. Nē, ko jūs?! Es pats sataisīšu.

ĶEMPE. Rīt, Žani, rīt...

ŠOFERIS. Es tad nu iešu.

NAIKOVSKIS. Tikai neskrieniet pārāk agri.

ĶEMPE. Linard!

ŠOFERIS. Nu tad labu nakti, labu nakti...

Žanis iziet pa durvīm.

ĶEMPE. Jūs zināt, ka tas viss ir tikai jūsu labā. (*Maina tēmu.*) Vai tas vīrietis, kas sēdēja „Volgā” uz ielas, bija jūsu tēvs? Es vēlos, lai jūs izlīgstat!

NAIKOVSKIS. Tas nebija mans tēvs.

ĶEMPE. Tad varbūt tas labvēlis, kas apsolīja jums studijas Maskavā? Kura dēļ jūs pametāt medicīnu? (*Naikovskis saspringst, bet Ķempe liekas to nemanām.*)

ĶEMPE. Cik zemiski tā piekrāpt! Bet varbūt... jums seko? Linard, jūs neesat pamanījis? Ak, gan jau es to drīz uzzināšu. Man jau sen vairs neseko. Bet man ir asa redze! Tie jūsu kontakti ar ārzemniekiem... Jūs staigājat pa plānu ledu, dārgais.

NAIKOVSKIS (*mazliet izsmējīgi.*) Bet tagad viss būs citādi... es esmu kā aiz drošas klints! Jūs mani sargājat. Par jums, Dzejniec!

Naikovskis mēģina iedzert šampanieti no pudeles.

ĶEMPE. To vairs nē, jums labāk ūdeni.

Ķempe aizgriežas, atrod karafi... pa to laiku Naikovskis atlaižas uz dīvāna un aizver acis. Ķempe atgriežas un nospriež, ka Naikovskis aizmidzis. Tad pārvar vilšanos un brīdi vēriģi skatās viņam sejā.

ĶEMPE (*dzied.*)

Ir sirdij tuvākais – tai reizē tālākais,
Ko iegūsti, tas tūlīt gaist,
Ko atmest gribi – seko tev pa pēdām,
Un tavi prieki pārvēršas par bēdām,
Bet tavās bēdās bieži slēpjas prieks.
Kas teicās mīlam tevi – ir tavs ienaidnieks,
Un tas, kas ienīst, atnes tev tik labu, -
Kā izprast, Mīla, tavu divkosīgo dabu?

Ķempe aiziet guļamistabā. Naikovskis pieceļas sēdus un atver acis.

NAIKOVSKIS.

Kas mani pieminēs? Nakts, klusā nakts
Ar visām šalkām nopūtīsies,
Neviens cits īsti nenoskums,
No sāpēm bīsies.
Cilvēku sirdīs tas kakts,
Kur iedzīta mīla, ir šaurs un tumšs.
Ātri tas rimst,
Jāmirst visiem, kas dzimst,
Bet tu, kas ne dzimsti, ne mirsti,
Ko neietver šūplī,
Neietver šķirsti, -
Pie tavām neredzamām krūtīm
Ir visdrošākā vieta.
Nevajag mani projām sūtīt –
Kur lai es ietu?

Tumsa.

4.aina. Gandrīz idille

Ķempe rosīga, Naikovskis ienāk pa durvīm.

NAIKOVSKIS. Vai kāds zvanīja?

ĶEMPE. Viens puisis.

NAIKOVSKIS. Jautāja kaut ko?

ĶEMPE. Vai nevaru pasaukt Linardu.

NAIKOVSKIS. Un ko jūs?

ĶEMPE. Teicu kā ir: „Nevaru pasaukt, viņš pašlaik kakā”.

NAIKOVSKIS (*šokā, tad sāk skaļi smieties.*) Jūs... nu gan esat vella vecene. Tiešām Aspazija nummur divi!

ĶEMPE (*met ar spilvenu.*) Tā jau mani Eglīšu Andrejs sauca.

NAIKOVSKIS (*turpina uzjautrināties.*) Rīt par to viss teātris runās, varu derēt!

ĶEMPE. Kāds teātris?

NAIKOVSKIS. Operetes. (*Nepārliecinoši.*) Gribēju sagādāt jums pārsteigumu, ielūgumus rīt uz „Bajadēras” pirmizrādi. Administrators solīja nokārtot un piezvanīt...

ĶEMPE (*smejas.*) Ak operetes. Pie velna „Bajadēru”. Man jums arī ir kāds pārsteigums. Linard, uzminiet, kāds! Jūs nevarat pat iedomāties!

NAIKOVSKIS. Atkal viesības ar vīraku, garu izsaukšanu un visu to nāves bataljonu – šarlatāniem un grafomānēm?

ĶEMPE. Un jūsu iznācieniem apakšbiksēs? Nē, nē. Man būs... Šoreiz tas ir nopietni.

NAIKOVSKIS. Kas tad?

ĶEMPE. Jūs neticēsiet!

NAIKOVSKIS. Ko jūs gribat teikt?

ĶEMPE. Pēc tik ilga laika...

NAIKOVSKIS (*nobijies.*) Ak Jēzus, vai tiešām...?!

ĶEMPE. Pēc septiņiem gadiem – jauns dzejoļu krājums! Šodien parakstīts iespiešanai.

NAIKOVSKIS. Ā.

ĶEMPE (*uzliek spilvenu telefona aparātam.*) Jūs nevarat iedomāties, ko man tas nozīmē. Četrdesmit deviņajā, kad mūs tā lamāja – par subjektīvismu... Čaks neizturēja, nomira aiz krenčiem, bet es biju sīkstāka. Es varu arī objektīvi. Kā vajag kongresiem, gadadienām, piecgadēm un dekādēm... tikai

nevienam dzīvam cilvēkam. Bet nu beidzot pūš citi vēji, es varu būt es pati, viss, kas sakrājies, būs veltīts jums un sauksies...

NAIKOVSKIS. Jā interesanti, kā tad?

ĶEMPE. To jau es gribēju, lai jūs uzminat!

NAIKOVSKIS. Nav ne jausmas.

ĶEMPE. Nē, savādāk. Mana mīlestība... „Mīlestība” – tā tas sauksies! Linard, vai jūs mani ļoti mīlat?

NAIKOVSKIS. Kā tad Jūs var nemīlēt, kā „Cirka princesi”! (*Apskauj Ķempi. Abi dzied un dejo kā operetē.*)

Tu mīlestību meklēji,
Bet vienmēr citu krūtīs;
To sevī atrast nespēji,
Jo tas bij' pārāk grūti.

Pats, būdams visuļ jaunākais,
Sev šķitīs mīlas cienīgs,
Šai drūmumā tik baismi skaists,
Tik neparasts un vienīgs.

Sev pats tu elks, bet jausma kremt,
Ka tomēr esi niecīgs.
Kas mīlu grib vien ņemt un ņemt,
Nemūžam nebūs priecīgs.

Ķempe un Naikovskis griežas mūzikas ritmā, kamēr atkrīt dīvānā.

ĶEMPE. Rīt būs sarīkojums arodbiedrību namā. Es pirmoreiz lasīšu jaunus dzejoļus, jums jānāk man līdz.

NAIKOVSKIS. Nu nezīnu...

ĶEMPE. Linard, lūdzu! Es tā nervozēju, man bail, ka aiz uztraukuma nenokrīt bumbierenes.

NAIKOVSKIS. Tur būs visi tie jūsu grūti audzināmie...

ĶEMPE. Kādēļ jūs vienmēr tik nicīgi izsakāties par jaunajiem dzejniekiem? Jums nav ērti starp viņiem?

NAIKOVSKIS. Nebūt ne! Bet... viņi ir tik uzpūtīgi un pārgudri, it kā būtu diezin kas! Jums lišķē. Bet, ja paskatās – pirktos uzvalciņos, citam bikses par īsām... tik prasti!

ĶEMPE. Ne jau visi var šūties pie Šnepa...

NAIKOVSKIS (*deklamē.*) Ar puķi staigā Ziedonis
Bet matus ķemmēt negrib vis!

ĶEMPE. Imantiņu neaiztieciat!

NAIKOVSKIS. Vai tad tā nebijāt jūs, kas viņu piekāva ar desas luņķi?

ĶEMPE. Ak par to arī runā? Tikai vienreiz iesitu, jo viņš zaimoja Raini tieši gastronomā... bet tas puika tālu tiks. Ja vien slavaskāre viņu nepazudinās, un vēlme visur grozīties... Kā mani.

NAIKOVSKIS. Vēl jau tepat vien esat!

ĶEMPE. Kas zina. Varbūt pēc 100 gadiem atdzimšu. Par puķi Pendžabā, vai...

NAIKOVSKIS. ...kazu kolhozā?

ĶEMPE (*smejas.*) Varbūt. Ka tikai skaistā dabā. Tikai ne Šveicē! Tur dzīvojot vieni vienīgi mietpilsoņi. Taisni brīnums, tika augsti kalni un tik piezemēta domāšana. (*Lietišķi.*) Nu atnāciet gan rītvakar. Nebūs jau tikai dzejnieki, es ielūdzu arī Indijas vēstnieku Maskavā Triloki nat Kaulu, nebūs, kas viņam tulko...

NAIKOVSKIS. Jā, jūsējie jau tikai čangaliski vai čikuliski māk!

ĶEMPE. Tad jūs būsiet?

NAIKOVSKIS. Jā, jā.

ĶEMPE. Tikai sākumā netulkojiet visus tos veltījums. Nesapratīs.

Ķempe aiziet uz guļamistabu, pa ceļam noņem telefonam spilvenu.

5. aina. Vīru runa

Naikovskis rīta svārkos iekārtojies uz dīvāna. Pirkstā masīvs gredzens. Vienā rokā grāmata, otrā – konjaka glāze. Pie durvīm trīs īsi zvani. Naikovskis vilcinoties atver.

NAIKOVSKIS. Žani, jūs?

ŠOFERIS (*ienāk.*) Paši tak saucāt.

NAIKOVSKIS. Ā... Dzejniece sauca. Viņai plēnums, bet nevarēja jūs sagaidīt. Aizskrēja meklēt taksi.

ŠOFERIS. Nu tad lai ķer uz stūra. Es lēju benzīnu.

NAIKOVSKIS. Stundu! Laikam ar karoti lējāt. Dzejniece dusmojās – kas jūs par šoferi!

ŠOFERIS. Tāds pats kā jūs... laulāts draugs.

NAIKOVSKIS. Pardon?!

ŠOFERIS. Zōniņ, neiztaisies te par kaut ko. Abi vienā maizē esam. Abiem pietiks.

NAIKOVSKIS. (*aizsvilstas.*) Es ar jums cūkas kopā neesmu ganījis! Plebejs!

ŠOFERIS. Tu strādnieku šķiru nešimpē!

NAIKOVSKIS. Strādnieks atradies! Maizi sagribējis... Es varu pagādāt, ka jums to maizi caur rūtīm izsniedz! Mums ar Dzejnieci tagad vieni draugi – gan Rīgā, gan Maskavā!

ŠOFERIS. Es pazīstu viņas draugus. Tavus arī.

NAIKOVSKIS. Klausieties, mēs ar Dzejnieci tagad esam kā viens vesels! Pat ja jums ar viņu kas bijis, tas ir beidzies. Labāk aizmirstiet.

ŠOFERIS (*iesmejas.*) Ar viņu? Nu nē, viņa ir prīmā, bet nav manā gaumē. Es pie vecenēm nelieņu.

NAIKOVSKIS. Kā jūs teicāt!? Kā jūs viņu nosaucāt? Ja es viņai to pateiktu... Bet es to nemaz nevaru atkārtot! Un ja nu? Viens mans vārds, un...

ŠOFERIS. Mani neatlaidīs.

NAIKOVSKIS. Jūs esat tik drošs? Un kādēļ gan? Jums kādi radi augstās vietās? (*Ironiski.*) Kāpēc tad ģenerāļus nevadājat?

ŠOFERIS. Jau izvadājos.

NAIKOVSKIS. Kur tad šie palika? Ka tagad par kapeikām inteliģenci vizināt?

ŠOFERIS. Ē, puis, tā nu gan nav tava darīšana

NAIKOVSKIS (*jūt, ka aizskāris vārīgu tēmu.*) Laikam vairāk ar muti braucāt nekā ar mašīnu.

ŠOFERIS. Aizver žaunas! Gods vārds, mauktu, ja tik tu būtu...

NAIKOVSKIS. Kas tad?

ŠOFERIS. Īsts vecis. Nevis tā kā tāda jaunkundze. (*Izmēda Naikovska kustības.*)

NAIKOVSKIS. Kas to teica? Kā jūs to domājat?

ŠOFERIS. Kas man tur ko domāt... (*Pilnīgi citā tonī, draudzīgi.*) To es varu pie sevis paturēt. Klausies, čomiņ, mēs ar dzejnieci labi sadzīvojam. Reizēm izkomandē, bet vairāk iet kājām nekā brauc. Daudz runā, bet maz jautā. Tu nešūpo laivu, netaisi viņus... Eh. (*Palaiž vajīgāk kaklasaiti.*) Būtu labāk ielējis, rīkle izkaltusi!

NAIKOVSKIS. Jūs... gribat konjaku?

ŠOFERIS. Tu tak ne jau tēju dzer. (*Naikovskis ielej. Žanis nostājas tuvu pretī Naikovskim, turot glāzi rokā ar augstu paceltu elkoni.*) Varbūt izbeidz to „jūsošanu”... Pārejam uz „Tu”? Kā pie jums tur pieņemts?

Žanis pastiepj lūpas it kā bucai – nevar saprast, nopietni vai izsmējīgi. Naikovskis atgrūž šoferi un atkāpjas.

NAIKOVSKIS. Kas jums nāk prātā!

ŠOFERIS. Par dzejnieci!

NAIKOVSKIS (*ātri.*) Jā, apbrīnojama, apbrīnojama sieviete!

Abi strauji izdzer glāzes, neskatoties viens uz otru. Pauze.

ŠOFERIS. Es arī par viņu reizēm brīnos.

Žanis aiziet.

6. aina. Tramvajs.

Naikovskis uz dīvāna, apātisks. Viņam ir vai nu depresija, vai paģiras. Ķempe staigā šurpu turpu, turot rokā papīra lapas un zīmuli. Viņa mēģina uzsākt sarunu.

ĶEMPE. Ja jūs zinātu, kā es mokos. Luga ir tikai pusē. Šo Tenesiju Viljamsu tulkot ir tik sasodīti piņķerīgi! Jums jānāk man talkā – es nevaru atrast vārdus. Vai nesaprotu? Galu galā, kurš tagad iet augstākajos angļvalodasursos – es vai jūs? Es nemaz nevarētu, man jāstrādā. Nu palasiet šeit! (*Pasniedz Naikovskim lapas.*)

NAIKOVSKIS (*lasa, ne pārāk ieinteresēti.*) „Vai varu jums kaut ko jautāt?”

ĶEMPE. Jā. Ko?

NAIKOVSKIS. „Cik jums gadu?”

ĶEMPE. Ai, nē, tai vietai pāri. Skatieties tālāk! Tuvāk ainas beigām!

NAIKOVSKIS (*pāršķir lapu.*) „Sešpadsmit gadu vecumā man pēkšņi atklājās mīlestība. Gluži negaidot, pārāk dziļa. It kā žilbinoša gaisma spēji atspīdētu kaut ko tādu, kas vienmēr bija paslēpies ēnā, - tā man pārvērtās pasaule. Bet man nelaimējās.”

ĶEMPE. Nē, nē, nē!

NAIKOVSKIS. Kas vainas? Manuprāt, skan gluži labi.

ĶEMPE. Es nevaru klausīties, ka jūs lasāt Blānšu. Labāk es! (*Apsēžas Naikovskim līdzās un lasa.*) „Es biju maldināta. Zēnam piemita kaut kas dīvains” – nu, lūk, šeit: „A nervousness, a softness and tenderness...”

NAIKOVSKIS (*nevilcinoties.*) „Zēns bija nervozs, trausls un maigs”...

ĶEMPE. „...which wasn't like a man's, although he wasn't the least bit effeminate looking.”

NAIKOVSKIS. „ – gandrīz nemaz kā vīrietis, lai gan nebūt neizskatījās sievišķīgs.”

ĶEMPE. Ā, labi. Un tālāk: „Still -- that thing was there”... kāda lieta? (*Uzmet skatu Naikovskim, bet tas nereaģē.*) Es to iztulkoju: „Bet viņš bija, bija savāds. Viņš meklēja manī palīdzību. Bet es toreiz to nezināju. Neko nesapratu. Pēc mūsu kāzām es jutu, ka kaut kādā mīklainā veidā nevarēju viņam sniegt to palīdzību, kas viņam bija vajadzīga, bet par kuru viņš nespēja runāt.” „He was in the quicksands and clutching at me...”

NAIKOVSKIS (*ar izpratni.*) „Viņš bija iestidzis grimstošās smiltīs...”

ĶEMPE (*pārtver.*) „Turējās pie manis – bet es viņu neizvilku, grimu līdz ar viņu. Un es to nezināju. Nezināju neko. Zināju tikai, ka nezturami viņu mīlu, bet palīdzēt nespēju ne viņam, ne sev. (*Naikovskis nemierīgi sakustas.*) Tad man viss atklājās, - visļauņākajā veidā. (*Naikovskis pieceļas, Ķempe neļauj sevi pārtraukt.*) Reiz pēkšņi iegāju kādā istabā, kas man šķita tukša – bet tā nebija tukša: tur bija divi cilvēki – šis zēns – mans vīrs un kāds vecāks vīrietis, viņa ilggadējs draugs.” (*Naikovskis novēršas, Ķempe sit ar piezīmju lapām.*) Tagad garām brauc vilciens, tēlojiet tauri! Vismaz kliedziet!

NAIKOVSKIS. Au!

ĶEMPE. (*pieceļas, samierinoši pabeidz lasījumu.*) „Mēs izlikāties, it kā nekas nebūtu noticis.”

NAIKOVSKIS (*eksplodē.*) Jūs tiešām domājat, ka to kādreiz uzvedīs? Kur? Un kad? Kas tā vispār par lugu?!

ĶEMPE „A Streetcar Named Desire”. Es vēl neesmu izlēmusi, kā to tramavaju saukt: Kaislības – pārāk vulgāri, alkas – neskan...

NAIKOVSKIS (*dodas uz durvīm.*) Ilgas.

ĶEMPE. Kā?

NAIKOVSKIS (*apliek šalli, uzliek cepuri.*) Ilgu tramvajs.

ĶEMPE. Uz kurieni jūs?

NAIKOVSKIS. Pavizināties.

Naikovskis iziet pa durvīm, Ķempe atslīgst dīvānā. Tumsa

7. aina. Izskaidrošanās.

Vakars, ne pārāk vēls. Naikovskis steidzīgs, nolaistiem bikšturiem rakājas pa mantām, Ķempe ienāk pa durvīm, nogurusi.

NAIKOVSKIS. Tik agri?

ĶEMPE. Jā, sapulcē nebija daudz jautājumu.

NAIKOVSKIS. Nav vairs, par ko klačoties?

ĶEMPE. Jūs kaut ko meklējat?

NAIKOVSKIS. Žiletēs. Man ir tikai „Neva”, bet jums bija „Ļeņingrad”, tiem spiritisma seansiem.

ĶEMPE. Kaut kur iesiet?

NAIKOVSKIS. Jātiekas ar vienu redaktori. Piedāvāja tulkot.

ĶEMPE. Tagad, vakarā? Un kas tā par redaktori, kas iepriekš neparunā ar mani?

NAIKOVSKIS. Pa dienu zvanīja, jautāja pēc jums.

ĶEMPE. No „Zvaigznes” vai „Liesmas”? Ženija, Alma, Aldona vai Biruta?

Naikovskis saminstinās.

ĶEMPE (*paceļ balsi.*) Un kam jums atkal jāskujas? Šorīt jau skuvāties!

NAIKOVSKIS. Ak tad pamanījāt gan. Bet reizēm kā akla un kurla. Toties es vēl dzirdu tīri labi.

ĶEMPE. Es visu pamanu! Es zinu, kādēļ vīrieši skujas divreiz dienā. (*Paņem kādu flakonu.*) No kurienes jums poļu odekolons? Jūs taču nevarējāt to atļauties.

NAIKOVSKIS. Es neko nevaru atļauties.

ĶEMPE. Tikai nesakiet atkal, ka draugi uzdāvināja. Draugi, draugi... Droši vien tā pati redaktore. Un tā redaktore noteikti staigā biksēs, un šobrīd skujas tāpat kā jūs.

NAIKOVSKIS. Kas tās par muļķībām? Mani gaida.

ĶEMPE. Un tāpat kā jūs... mīl vīriešus!

NAIKOVSKIS. Es negribu to klausīties!

Naikovskis mēģina aizšmukt. Ķempe nelaiž.

ĶEMPE. Sakiet godīgi – tā ir? Es esmu jums apnikusi, jūs mani vairs nemīlat?

NAIKOVSKIS. Pa pusei.

Ķempe vairs nespēj savaldīties. Viņa uzbrūk Naikovskim, mēģina sist, skrāpēt, plēst aiz matiem.

ĶEMPE. Melis! Nodevējs! Cūka!

Naikovskis satver Ķempi aiz rokām, abi cīnās.

NAIKOVSKIS. Trakā!

ĶEMPE. Jūs esat mans vīrs!

NAIKOVSKIS. Jūs to gribējāt!

NAIKOVSKIS. Bet jums tas bija vajadzīgs!

Naikovskis iebrūž Ķempi dīvēnā, neļauj viņai pakustēties.

NAIKOVSKIS. Jūs gribat godīgi? Es arī! Bet... es kā lupata šķīstu pa vīlēm. Puse no manis mīl jūs bezprātīgi, grib būt jums kaut vai par kājslauķi... bet otra puse kliez, ka tai te nav vietas, ka jātiek prom, laukā, tumsā!

Naikovskis palaiž Ķempi. Viņa sēž, ierāvusies dīvēna stūrī.

ĶEMPE. Mīlestībai ar pusi nepietiek.

NAIKOVSKIS. Jums taisnība. Ienīstiet mani, sodiet, izraidiet...

ĶEMPE. Tad lai tā jūsu maucīgā puse vācas prom tūlīt pat, un savāc līdzī tās skrandas, ko man atmetāt!

Pauze.

NAIKOVSKIS. Jūs to vēlaties?

Ķempe neatbild. Naikovskis apsēžas dīvēna otrā stūrī. Zvana telefons. Gan Ķempe, gan Naikovskis satrūkstas, taču neuzdrošinās piecelties un pacelt klausuli. Satumsums. Naikovskis aiziet uz guļamistabu.

ĶEMPE (*dzied.*) Tu pārāk ātri,
nepazīstot kādu,
jau visas savas durvis atver.
Arī sirdi.
Un iekliezies -
kā napalmu, kā uguns nātri
tava roka svešu roku satver,
un pēkšņi jūti applaucētu ādu.
No lūpām labajām, tu stingstot dzirdi,
skrej ļauni vārdi it kā pūķa bērni,
zvīņām zibot,
Un nikni žuburotās mēles snaiksta,
tevi aprīt gribot.
Tu drebi, it kā viss nu gaistu -
Vai ātra paļāvība ir tik skaista?
Ne mīlas mudināta, svešo iekšā laidi.
Par jūsmām sasteigtām
vai pretmīlu tu gaidi?
Kad apskauj to, ko sirds vēl nepazīst

viņš - sevi pazīdams - stāv tāls un pazemots
un tevi nīst.

Šai pēkšņā niknumā,
kad izverd karsts un auksts,
Nāk, akli ziedošā, tev neizturams sods.

Bet izturi!
Zem akmens krusas patiesība plaukst.

Tumsa.

8. aina. Bezmiēgs

Vēls vakars. *Ķempe labā garastāvoklī, ieritinājusies dīvānā, kaut ko raksta. Pārrodas Naikovskis.*

NAIKOVSKIS. Insomnia?

ĶEMPE. Insomnia.

NAIKOVSKIS. Man arī nenāk miegs.

ĶEMPE. Tas tādēļ, ka guļat līdz pusdienām un naktīs vazājaties apkārt.

NAIKOVSKIS (*uzliek telefonam spilvenu, kā spārnos.*) Es biju Krēmera pirtī.

ĶEMPE. Bet es plunčājos vannā. Netraucēti divas stundas! (*Naikovskis grib ko teikt, bet Ķempe ar žestu aptur.*) Tikai aiztaupiet man savus dēku stāstus, jaunais Nēron. Es nemaz negribu iztēloties, kā jums gāja tajās Karakallas termās.

NAIKOVSKIS. Un jūsu Atēnu skolā? (*Deklamē.*) Cik vēl nu ir tā spēciņa
Tik dzejo Elza Vēciņa?

ĶEMPE (*tēlotā sašutumā.*) Turiet muti, nekauna!

NAIKOVSKIS. Kā teiksiet, iztvīkusī Potivara kundze... ak, izmirkusī biedrene Naikovska.

ĶEMPE (*smejas.*) Biedri, kādēļ jūs atdarināt tikai sliktākos antīkās pasaules paraugus? Lūk, pie manis bija Krile Velga, pavisam jauna meitene, bet kā dzejo. (*Deklamē.*)

Vēl neraudi, vēl tas ir tālu.

Vēl puķēm gana laika augt!

Vēl neraudi par viņu nāvi,

Mans bezcerības pilnais draugs!

NAIKOVSKIS (*uztver Ķempes lirisko noskaņojumu, žēli.*) Ak, tas tikai vairo depresiju!

ĶEMPE (*ieinteresēti.*) Jums arī ir depresija? (*Noslēpumaini.*) Man pret to ir drošas zāles. Uz vietas kļūsiet mundrāks!

NAIKOVSKIS. Kādas?

ĶEMPE. Palūkojiet to aploksni uz mana brīnumdares altāra!

NAIKOVSKIS (*vilcinoties, tomēr saintriģēts atver aploksni, lasa.*) Mirdzas Naikovskas, dzīvojošas Ļeņina ielā... Testaments?

ĶEMPE. Jā. Šodien biju pie notāra, anulēju iepriekšējo. Es tomēr esmu tik vārga... Viss, kas paliks pāri no manis, būs jūsu, gribat to vai negribat. (*Smejas.*) Nemūžam netiksiet no manis vaļā!

NAIKOVSKIS. Mirdza, es nevaru to pieņemt. Es neesmu tā vērts.

ĶEMPE. Nesāciet tirgoties. Galu galā jūs mani iedvesmojat. Ar visām jūsu aušībām!

NAIKOVSKIS. Jūs mani apbalvojat, kad patiesībā esmu pelnījis mirt...

ĶEMPE. Nu, nu. Tā ir tikai depresija.

NAIKOVSKIS. Es... esmu iepazinies ar kādu cilvēku.

ĶEMPE (*ironiski.*) Sieviete?

NAIKOVSKIS. Nē. Man ir jauns draugs.

ĶEMPE (*pēc pauzes, ar karalisku žestu.*) Nu draudzējieties, ar ko vien vēlaties. Ja vien spējat būt kaut cik diskrēts.

NAIKOVSKIS (*saviļņots.*) Cik jūs esat... augstsirdīga!

ĶEMPE. Ar augstsirdību tam nav nekāda sakara. Vienkārši gudra. Es zinu... ka neviens vīrietis nespētu jums aizstāt... mani. Vai ne?

NAIKOVSKIS (*aizgūtnēm.*) Viņu sauc Nils. Lielisks cilvēks! No Grīziņkalna, bet kulturāls. Spēlē pantomīmā! Muskuļi kā akmens. Grib būt aktieris. Bet sola noindēties, ja netiks teātra fakultātē. Baļuna tā arī teikusi – par vecu, pašdarbībā samaitāts. Bet viņam tikai divdesmit gadu! Un kādas viņam idejas!

ĶEMPE. Tad jau neuzņems.

NAIKOVSKIS. Bet viņam rados Anna Sakse, tagad izmisis meklē telefona numuru...

ĶEMPE. Tās puķu tantiņas?! Ak, kungs, vai tad šo vēl kāds klausu? Nē, nu tas neies cauri, es pati visu nokārtošu. Es parunāšu ar Jaunušanu. Viņam Baļuna nespēs atteikt.

NAIKOVSKIS (*nedroši.*) Paldies. Un vēl...

ĶEMPE (*mazliet nepacietīgi.*) Kas tad vēl.

NAIKOVSKIS. Kāds vecāks draugs...

ĶEMPE (*dzēlīgi.*) Tas, kas kāzās?

NAIKOVSKIS. Nē.

ĶEMPE. Kas zvana ik pārdienu?

NAIKOVSKIS. Nē, ne tas. Pavisam vecs, pretīgs vecis. No jūsu jaunības draugiem.

ĶEMPE (*smejas.*) Linard, cik jums viņu galu galā ir? Un tas jaunais beidzot būs īstais?

NAIKOVSKIS. Jūs viņu labi pazīstat. Viņu sauc Jans Janovičs. Viņš mani šantažē.

ĶEMPE (*šokā, aptvērusi, cik tas ir nopietni.*) Ak, kungs. Ak kungs. Nē, nu... jā. Tas taču viņa darbs – šantažēt. (*Dusmās.*) Agrāk par to vajadzēja domāt, agrāk! Es skrienu un klapatoju jūsu dēļ, jūs labi zināt, kas draud par liekēdību un... simt divdesmit ceturto pantu!

NAIKOVSKIS. Viņš aiz greizsirdības...

ĶEMPE. Apklustiet! Vai jums vispār ir galva uz pleciem? Man kādreiz likās, ka bija!

NAIKOVSKIS. Tikai tā veča dēļ mani atlaida no darba skolā...

ĶEMPE (*gandrīz kliegz.*) Vai viņš jums lika ieraut pa mēriņam starpbrīžos? Neļāva no rītiem piecelties? Pietiek! Tagad klausieties: Mēs dzīvojam dažādās pasaulēs. Es – spožā gaismā, jūs – mūžīgā krēslā. Es mēģināšu glābt, kas vēl glābjams. Bet! Lai es ne reizi vairs nedzirdētu par smiņķētiem pašdarbības ģēnijiem vai veciem čekistiem dāmu veļā! Tiem... dienaszagļiem un de-ģe-ne-rā-tiem!!!

Naikovskis Ķempes runas laikā sameklē zāļu pudelīti, ieber saujā tabletes un beigās iemet tās mutē. Ķempe to ierauga, metas pie Naikovska, izrauj no rokām zāles, tabletes izbirst pa grīdu.

ĶEMPE. Ko jūs darāt?! Spļaujiet ārā! (*Purina Naikovski, sit viņam pa muguru.*)

NAIKOVSKIS. Kas jums lēcies? (*Nirdzīgi.*) Tā nav pašnāvība. Es tikai vēlos izgulēties.

Naikovskis dodas uz guļamistabu, Ķempe skrien viņam pakaļ.

ĶEMPE. Es jūs aizvainoju?

9. aina. Kautiņš

Vēla nakts. Ķempe sēž viena tumsā uz dīvāna, blakus nomests kažoks. Moderni, bet nesaskanīgi ģērbusies. Ļoti neapmierināta gaida Naikovski.

Noskrapst atslēga, atskan slāpēti vīriešu smiekli, Ķempe saspringst.

Ienāk Naikovskis un šoferis, abi apkampušies, grūstoties un bakstoties, ieslēdz gaismu un aizver durvis. Naikovskis iedzēris „drosmei”, šoferis pilnā, viņam „jūra līdz ceļiem”. Tomēr, ņemot vērā situāciju, viņu reibuma pakāpe ir grūti nosakāma.

ĶEMPE. Jūs...

NAIKOVSKIS (*novērtē situāciju.*) Es gaidīju jūs... rītvakar.

ŠOFERIS. Jūs mājā? Un tādā smukā kleitā!

ĶEMPE (*runā ar abiem atsevišķi. Šoferim.*) Beidziet grābstīties! Jums vajadzēja mani sagaidīt. (*Naikovskim.*) Bet jūs... nemelojiet, ka vispār gaidījāt. (*Sarūgtināta.*) Es taču zvanīju, veltīgi, sūtīju telegrammu... Tagad skaidrs, kāpēc neviena nebija mājās!

Naikovskis un šoferis joprojām apkampušies.

ĶEMPE (*Naikovskim.*) Aizvāciet no viņa rokas! (*Šoferim.*) Laidiet viņu vaļā! Žani, es jūs lūdzu, ejiet mājās!

NAIKOVSKIS (*irgojas.*) Viņš jau bez manis nevar nostāvēt!

ŠOFERIS. Kā es nevaru?! Es... Es... (*Savēcina rokas, sagrīļojas, atkal pieķeras Naikovskim.*)

ĶEMPE (*šoferim.*) Vācieties! Taisieties, taisieties!

NAIKOVSKIS. Viņš nevar arī paiet.

ŠOFERIS (*žēlabaini.*) Dzē-ējnec!

NAIKOVSKIS. Kuš, kuš, kuš.

ĶEMPE. Uz karstām pēdām!

NAIKOVSKIS. Kur viņš aizies? Viņu taču nevar tādā stāvoklī laist uz ielas.

ĶEMOE. Te palikt arī nevar.

ŠOFERIS. Kāpēc ta ne?

NAIKOVSKIS. Viņam vajag izgulēties. Nokritīs vēl pa kāpnēm. (*Redz, ka Ķempe svārstās.*) Vai uzbruks kāds, aplaupīs un diezin ko vēl ne!

ŠOFERIS (*limst uz grīdas.*) Es šiten bišķi pagulēšu.

ĶEMPE. Ak kungs, tad ne jau te! (*Naikovskim.*) Nolieciet vismaz viņu uz dīvāna!

NAIKOVSKIS (*atstutē šoferi pret sienu.*) Auksta nakts. Jums taču ir kāda lieka sega?

ĶEMPE (*apjukusi skatās apkārt.*) Segā...

NAIKOVSKIS. Jūsu istabā. Varbūt atnesīsiet?

ĶEMPE. Es?! Zināt ko! Jūs viņu te atvilkāt, jūs arī nolieciet gulēt. Savu draugēli...

ŠOFERIS. Es... neesmu nekāds draugēlis!

ĶEMPE (*šoferim.*) Ar Jums man vēl būs runāšana. Pagaidiet tikai.

Naikovskis, izmantojot mirkli, ieslīd guļamistabā.

ĶEMPE. Vai tad jūs, kārtīgs cilvēks, patiešām...

NAIKOVSKIS (*sauc no guļamistabas.*) Žani, nāc, ņem segu!

Šoferis stutē uz guļamistabas pusi.

ĶEMPE. Manā istabā – ne soli!

NAIKOVSKIS (*uzstājīgāk.*) Žani!

ĶEMPE. Pār manu sliekšni...

ŠOFERIS (*Joti skaidri.*) Saimnieks sauc.

Šoferis ieklūp guļamistabā. Ķempe nevar izšķirties – skriet viņam pakaļ vai saglabāt cieņu un palikt. Pauze. Iznāk Naikovskis, no met uz dīvāna segu un spilvenu.

NAIKOVSKIS. Iekrita gultā un nolūza. Vienā mirklī.

ĶEMPE. Tad velciet ārā!

NAIKOVSKIS. Es nevaru viņu pakustināt. Palīdziet!

ĶEMPE. Viņu stiept? Nemūžam!

NAIKOVSKIS. Tad lai paliek.

Naikovskis dodas uz guļamistabas pusi.

ĶEMPE. Jūs gulēsiet viņam blakus?

NAIKOVSKIS. Nu ne jau jūs?

ĶEMPE. Protams, nē!

NAIKOVSKIS. Tad arlabunakti!

ĶEMPE. Ar labu? Jūs nīrgājaties?

NAIKOVSKIS (*durvīs.*) Nekādā ziņā. Kā gan es varētu?

Naikovskis nozūd guļamistabā un aizver aiz sevis durvis. Ķempe aptver, ka atstāta viena pati savā viesistabā gulēt uz dīvāna. Ķempe atšļūk dīvānā, tad atkal pielec kājās

ĶEMPE. Tad jau labāk uzreiz kapā! (*Atrod testamentu un plēš to gabalos.*) Trūdi, pīšļi, trūdi... Bet virs mana kapa augs zāle un ziedēs puķes, un nekas mani nesāpinās! Pārējais ir tikai pelni, pelni... (*sadedzina papīru atliekas.*)

Ķempe paņem Ādamsona mēteļi, beidzot atlaižas, apsedzas ar to un dzied:

Skumjās noguļos kā skuju gultā,
Skaudriem kadiķiem lai mani kultu,
Asi pasmiedamās, nakts.
Bet pār tumsas spīvo žogu
Ugunīga pīlādžoga
Man uz lūpām nokrīt, nakts.
Un no mana rūgtā koka
Sārta gaisma plūst pa logu,
Ko tu neizdzersi, nakts.

Apgaismojuma maiņa. No guļamistabas iznāk šoferis, zogas uz durvīm. Ķempe pretī, iesit viņam pļauku.

ŠOFERIS. Piedodiet... atvainojiet.

Šoferis aiziet. No guļamistabas kā jautājumzīme izvelkas Naikovskis. Ierauga postažu, saplēsto un apdegušo testamentu.

ĶEMPE. Pa dienu mājās nebūšu. Daudz darba. Paņem naudu un nopērc pienu. Maizes arī nav. Ēdiet ābolus. (*Aiziet.*)

NAIKOVSKIS (*dodas pie dīvāna, izņem no tajā ierīkotas slēptuves dārglietu lādīti.*)

Ap pazīstamiem un radiem,
Ap katru – vai liels tas vai mazs,
Tek mani meli jau gadiem
Kā dzeltenas paipalas

Lai mani samīn kā vārgos?
Lai manī ikviens var kost?
Nē, melu dzeltenos svārkos
Tad labāk es ietērpos!

Visapkārt melus es kaisu,
Un viegli un daiļi tie ir –
Ar tiem es aizberu plaisu,
Kas mani no ļaudīm šķir.

Tos saku es droši un skaļi,
Jo patīk ikvienam tie –
Un viz tie kā tirkīzi zaļi,
Kā topāzi dzeltenie.

Bet brīžam kā bērņā pēc mātes
Pēc patiesā sauc manī viss –
Tad meli sūrst it kā vātis
Un deg it kā ugunis.

Naikovskis uzvelk dzeltenu mēteli, izceļ no lādītes krelles, gredzenus, rotaslietas, sabāž kabatās un izslīd pa durvīm.

Nakts, iela, snieg. Fonā iedegas Ļeņina ielai raksturīgās zilās neona zvaigznes.

ĶEMPE (dzied.) Ļauj otram brīvību,
 Ļauj tam bez tevis būt,
 Lai savu dzīvību
 Viņš atšķirts jūt.

 Un savu prieku rod
 Ko nepazīsti tu,
 Un tev to neatdod,
 Lai viens to baudītu.

 Lai brīvi iet viņš viens
 Un varbūt arī zūd.
 Tik brīvais – cits neviens –
 Var tava laime būt.

10. aina. Meli

Ķempe nevērīgi uzmetā halātā un neķemmētiem matiem tumsā sēž blakus telefona aparātam. Ilgi vilcinājusies, viņa izslejas, paceļ klausuli un uzgriež numuru.

ĶEMPE. Jan Janovič? Labvakar! Piedodiet, ka traucēju (...) Jā, dzejniece (...) Jā, trakā! (*Pauze, Ķempe skaņi iesmejas.*) Ak, es nemaz nezinu, tik daudz komplimentu, ka man jāmulst! (...) Snieg, snieg, tāpat kā kādreiz Ivanovā, vai atceraties? Cik vasaru, cik ziemu! (...) Nē, nav nekādu sūdzību, es tikai... vēlējos lūgt... (*Saminstinās.*) Palīdziet aizstāvēt manu ģimeni! Mūs neliek mierā skauģi un baumotāji. Pati esmu dzirdējusi, un arī jūs, droģi vien, arī esat dzirdējis, kaut vai pa ausu galam, it kā (...) Nē, ko jūs, Linards ne roku, pat ne balsi npaceļ, tas viss ir izdomāts. Mēs tā jokojamies kādreiz ļaudīs, laulības dzīvei vajag asumiņu, pats zināt (...) Vēl nestrādā, jo daudz man palīdz, bet citreiz tulko, ir vērojama izaugsme. (...) Jauns vēl, bet es apsolu, tas neatkārtosies. (...) Kā to saprast – personiskā dzīve traucē man pildīt pienākumus? Es taču rakstu, audzinu! (...) Ir nodots izdevniecībā. (...) Jā, klausos, asāk, principiālāk, (...) kļūdas nepieļaut. (...) Es apsolos. (...) Es priecājos, ka nebūs pārpratumu, tikai tādēļ jums zvanīju (...) O, Merci! (...) Noteikti pasveicināģu Ķani. (...) Jums arī arlabunakti, Jan Janovič.

Ķempe noliek klausuli, uz brīdi sagumst.

11. aina. Ūdens

Ķempe staigā pa istabu, mēģina sacerēt dzejoli, bet viņas domas ik pa brīdim aizvirzās no tēmas.

ĶEMPE. Dzimtene. Dzimtene. Rimtene. Slim.. Fui. Smiltene. Ja es būtu no Smiltenes. Bet visi jau zin, ka no Liepājas! Kā var uzrakstīt dzejoli par vārdu, kam nav atskaņu? Dzimtene. Samtene. Simtene. Simtenis... Iet dzimtene caur gadu simteni... kaut kā samāksloti. Es nespēju uzrakstīt pat vienkāršu svētku dzejoli! Kas tas ir?! Kā, dzimtene, lai tevi tēloju? Klasika. Bet tiešām, kā? Nav vārdu, nav. Vārdi ne tie, ne tie... Tu saki man vārdus, ne tos, ne tos... hm. Nav slikti.

(Pieiet pie galda, ielej glāzē ūdeni no karafes, iedzer malku.)

ĶEMPE. Es dzeru ūdeni. Cik ūdeņu aiztecējis! Es bez tevis, tu bez manis... Paldies, šoreiz nē. Ūdens laikam no jaunā ūdensvada...

(Aiziet uz tualeti. Atgriežas, deklamē.)

ĶEMPE. Es dzeru ūdeni no Baltezera... *(Iepriekšējā stilā.)* Paldies! Baltezers, balta sirds, balts piens... NĒ, tas nav man. Daudzreiz tu teici vārdus ne tos, ne man. Viss pazudis bez pēdām. Caur bēdām. Labi... *(Deklamē, bet uz beigām entuziasms noplok.)*

Es dzeru ūdeni no Baltezera –
Paldies! Sirds balta kļūs
Un pēdas baltas būs.

Kļūs – būs, pēdas – bēdas... Ak, kungs, nu kā lai dzejo, ja tik maz vārdu. Tu saki man vārdus ne tos, ne tos. Ne man, ne man. *(Aizdomājas.)* Es teicu tev vārdus ne tos, ne tos! *(Pauze.)* Kaut varētu iztikt bez vārdiem! Kā mākslinieki – bilde, paraksts: „Bez vārdiem”. Bet dzejolī kā lai pasaka? *(Pārmaiņus deklamē un komentē.)*

Es dzeru ūdeni no Baltezera –
Paldies! Sirds baltumu sev gūst,
Pat bēdas balinātas kļūst.

Drusku izklausās pēc frizētavas, bet iesākumam derēs. Vismaz kaut kā atspirdzinoši.

Tu saki man vārdus –
Ne tos, ne tos.
Tu, labais ūdeni no Baltezera!

Nu murgs kaut kāds. Par dzimteni. Simto reizi. Un tā visu mūžu. Nu, ko lai saka? Kādu mūžu?
(Ķempe noslīgst pār galdu, dzied.)

Es bez tevis
Tu bez manis
Mūžu nodzīvojām –
Aizgājām vai neaizgājām bojā?

Daudzreiz tu teici: mīlu, -
Ne man.

Daudzreiz es teicu: mīlu, -
Ne tev.

Es biju tālu aiz zemēm trejdeviņām
Tu biji tālu aiz jūrām trejdeviņām

Jau tad, kad staigājām blakus.
Ko lai tev saku?
Kā lai ar tevi sasaucos?

Tu saki man vārdus –
Ne tos, ne tos.

Mūzika beidzoties, Ķempe atjēdzas, iedzer ūdeni.

ĶEMPE. Par ūdeni. Par dzimteni. (*Deklamē ātri un ritmiski, ap vidu it kā sasvārstās, improvizējot katru nākamo vārdu, bet finišē veiksmīgi.*)

Es dzeru ūdeni no Baltezera –
Paldies! Sirds baltumu sev gūst,
Pat bēdas balinātas kļūst.
Tev, labais ūdeni no Baltezera,
Man katrā šķiedrā jāieplūst,
Lai atspirgusi dzīvei deru,
Jo tevī DZIMTENI es dzeru!

12. aina. Spogulis

Vakars pēc Tautas dzejnieces goda nosaukuma piešķiršanas Mirdzai Ķempei.

Šoferis ienes istabā milzīgu dzejnieces portretu. Viņam seko Ķempe, uzcirtusies, sarkanā mētelī, ar ziedu klēpi.

ŠOFERIS (*nopūšas portretu stūrī nolikdams.*) Fū!

ĶEMPE. Nemaz nevaidiet, uznest šito ir pēdējais, ko es jums lūdzu. Rīt jau būsiet jaunā vietā. Vēl siltākā, ja tas maz iespējams.

ŠOFERIS. Jūs jau bešā nepaliksiet. Būšot jauns šoferis, runā, ka baptists... jauna dzīve.

ĶEMPE (*teatrāli, vēl sarīkojuma noskaņās.*) Sapņi – īsi un kaisli

Garām acīm aizslīd.
Norietēs visi maldi,
viena es dusēšu saldi –
Ne vairs jauna, ne veca –
Uz ziedošas mūžības pleca.

ŠOFERIS (*kārtojot pušķus vāzēs.*) Kas tad jums, jūs jau tagad Tautas dzejniece. Puķes no Augstākās padomes, Ministru padomes, cēkā, profsojūza... Jauno dzejnieku apvienības – visas Tautas dzejniecei!

ĶEMPE (*bravūrīgi.*) Jā, tautas! Mani pat skolā māca! It kā jūs nezinātu. (*Deklamē.*):

Kad sirdi spieda
Sāpju smagums skarbs,
Kas palīdz? - vaicāju.
Tu teici: -

ŠOFERIS. Darbs.

ĶEMPE. Vismīļākais, vistuvākais kad vīla,
- Kas paliek? – vaicāju.
Tu teici:

ŠOFERIS. Mīla.

ĶEMPE. - Kad biju piekususi tālāk doties,
Ko darīt? – vaicāju.
Tu teici:

ŠOFERIS. Atjaunoties.

ĶEMPE. - Gars diženais, par vājo neizbrīnies.
Vai spēšu? – vaicāju.
Tu teici:

ŠOFERIS. Cīnies.

ĶEMPE (*smejas.*) Lūk, tas ir sociālistiskais reālisms! Visu zemju proletārieši skaita manus pantus!
Bet (*Sirsnīgi.*) Žani, ja jūs zinātu, ka patiesībā...

No rupjās cīņas esmu nogurusi.
Ik vārds kā akmens krūtīs sviests,

Vai pati runāju, vai ciešu klusi,
Kaut kas ik brīdi manī dzied.

Šoferis pa tam lāgam ielej sev mēriņu no karafes, izdzer un saprotoši māj ar galvu.

ŠOFERIS. Dzejniec... nemaz nezinu, vai drīkstu ko jautāt?

ĶEMPE. Par panu Naikovski? Nu jau drīkstat ar'. Varbūt pat vajadzētu šķirties, bet kur lai viņš iet – slims cilvēks...

ŠOFERIS (*uzprāgst.*) Slims! Kad jāslinko. Visus šos gadus pat suni nav izvedis pastaigāties! Bet, kad jānotrallina jūsu nauda restorānos...

ĶEMPE. Nevajag. Lūdzu nevajag.

ŠOFERIS (*mierīgāk.*) Negribēju jūs sāpināt. Bet kur viņš tagad īsti atrodas?

ĶEMPE. Viņš daudz uzturas ārzemēs. Varšavas rudenī un Sanfrancisko pavasarī. Bieži raksta man vēstules. Katru dienu!

ŠOFERIS. Varbūt man nevajadzētu to teikt, bet... es diezgan droši zinu, ka pēdējā laikā viņš bieži manīts „Kaukāzā”, blakus Cirkam...

ĶEMPE. Zināt ko? Tie cilvēki, kas stāsta, ka redzējuši viņu „Kaukāzā” vai „Rostokā”, vai tepat „Lirā” uz Dzirnau ielas, paši nezin, ko redzējuši. Vai franču matrozi, vai turku sultānu...

ŠOFERIS (*līdzjūtīgi.*) Vai Ķīnas ķeizaru?

ĶEMPE (*loti nopietni.*) Jā. viņiem nav iztēles. Maniem vīriem tās toties ir bijis, cik uziet. Tāpat kā man. Reizēm... es arī pati nezinu, kur atrodos. Pasaule ir pārāk smalka, lai to aptvertu ar rupju prātu. Tikai ar cildenu poēziju.

ŠOFERIS. Es ne vienmēr spēju jūs saprast.

ĶEMPE. Jūs varbūt šajos gados bieži esat runājis ar citu... vairākām personām manā izskatā, kamēr es patiesībā biju... Servantesa Spānijā, Vailda Anglijā, vai tepat Rīgā... pirms kara.

ŠOFERIS. Tad, kad jūs sacerējāt šito? (*Dzied.*)

Manu mazu mērkaķīti,
Ū-ū-ū,
Nepaliec par vientulīti
Viens pats tu!
Noglaudīšu tavu spalvu,
Pieglaudīšu savu galvu,
Došu vienu mazu bučiņu!

ĶEMPE (*draiski.*) Ak, zēni, zēni!

ŠOFERIS. Nu tad es iešu. Neņemiet ļaunā!

ĶEMPE. Pagaidiet! Es jums uzrakstīšu mazu veltījumu! (*Nervozi sameklē burtnīcu, izplēš lapu, raksta un runā.*)

Lai dod spārnus tauriņš, kas tik laimīgs šķiet,
Jo no puķes puķē viendienis var skriet.

Ko viņš dzīvē atstāj? varbūt tīro nieku,
Tomēr, tomēr, - prieku.
Lidojošo prieku.

ŠOFERIS. Nemaz nezinu, kā...

Ķempe ar žestu viņu apklusina, šoferis, atmuguriski kāpdamies, iziet pa durvīm. Satumst. Ķempe ieskatās spogulī.

ĶEMPE. Klamzij?

Mūzika, Ķempe dzied:

Spoguli, spoguli,
Tevī ir nogūlis
Daudzu attēlu plūdums,
Un neviens, neviens no tiem
Nebija neizzūdams.
Kurā visistākā biju es,
Kas spēja tieši tās līnijas nest,
Kur manu būtību jaustu,
Ko gadi vairs nesalauztu.
Spoguli, spoguli,
Tevī ir nogūlis
attēlu mānīgais plūdums.
Tevī skatoties, zūdu.

ĶEMPE (*atpapas, sasit rokas.*) Klamzij, Klamzij, manu sunīt, kur tu atkal esi paslēpusies? Iesim staigāt, iesim staigāt! Klamzij, Klamzij! kur tu esi, sunīt?

programmai: Tautas dzejnieces goda nosaukumu Mirdzai Ķempei piešķīra 1967. gadā. Viņa nomira 1974. gadā.